

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Renovacijos banga Europoje: pastatų ekologizavimas, darbo vietų kūrimas ir gyvenimo gerinimas“

(COM(2020) 662 final)

(2021/C 155/11)

Pranešėjas **Pierre-Jean COULON**

Bendrapranešėjis **Aurel Laurentiu PLOSCEANU**

Konsultavimasis	Europos Komisija, 2020 11 11
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius
Priimta skyriuje	2021 2 11
Priimta plenarinėje sesijoje	2021 2 24
Plenarinė sesija Nr.	558
Balsavimo rezultatai	212 / 0 / 5
(už / prieš / susilaikė)	

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK palankiai vertina Europos Komisija priimtą pasiūlymą dėl ES strategijos „Renovacijos banga Europoje: pastatų ekologizavimas, darbo vietų kūrimas ir gyvenimo gerinimas“. Ši strategija – tai Europos Sąjungai ir jos piliečiams neginčijama ir neišvengiama būtinybė; tai strategija, kurią EESRK ketina aktyviai palaikyti ir pildyti savo svarstymais bei pasiūlymais.

1.2. Kadangi būstuose ir kituose pastatuose suvartojama 40 proc. visos ES suvartojamos energijos, EESRK mano, kad Europos Sąjungos sukelta renovacijos banga juos turi pasiekti, laikantis visapusiško požiūrio, kuriuo užtikrinamos ilgalaikės visuotinės svarbos investicijos, tvari plėtra, sveikatos apsauga, įskaitant asbesto šalinimo darbus, žalioji pertvarka ir veiksmingas Europos socialinių teisių ramsčio tvaraus ir įperkamo būsto principų įgyvendinimas.

1.3. EESRK remia renovacijos bangos strategiją, nes Europos Sąjungai tai yra visapusiškai naudinga iniciatyva (angl. *win-win-win*), užtikrinanti trejopą laimėjimą, nes ja prisidedama stabdant klimato kaitą, didinant užimtumą vietos lygmeniu ir taip siekiant ekonomikos atsigavimo ir, galiausiai, – kovojant su pandemija ir energijos nepriteklumi bei skatinant statyti visiems, įskaitant pažeidžiamus asmenis, įperkamus būstus.

1.4. EESRK mano, kad, turint omenyje ypač didelę šios strategijos apimtį ir tai, kad ji bus įgyvendinama iki 2050 m., būtina suteikti jai stabilų, suprantamą ir tinkamą teisinį bei finansinį pagrindą, kuriant tiek specialų ES investicijų fondą, daugiamėčius investavimo planus, naują „žaliąjį semestrą“, tiek šios srities teisinę sistemą, specialiai pritaikytą, pavyzdžiui, valstybės pagalbos teikimui, taikytiniams PVM tarifams, viešiesiems pirkimams, „žaliosioms“ hipotekos paskoloms, energijos vartojimo efektyvumo standartams.

1.5. EESRK prašo Komisijos įgyvendinti priemones, kuriomis būtų skatinama vietos lygmeniu masiškai kurti šiluminės renovacijos industrializavimo procesų grandines, sudarant naują „Šiluminės renovacijos iki 2050 m. Erasmus programą“, kad šios naujos darbo vietos ateityje tarptų patrauklios jauniems europiečiams.

1.6. EESRK taip pat nori paraginti valstybes nares, sekant EIB programos ELENA pavyzdžiu, teikti viešąsias diagnostikos, techninės pagalbos ir konsultavimo paslaugas, visų pirma skirtas šeimoms, siekiant išvengti bet kokios piktnaudžiaujamosios rinkodaros ir sukčiavimo paramos šiluminei renovacijai priemonėmis.

1.7. EESRK visų pirma mano, kad ši strategija turi padėti Europos Sąjungai priartėti prie jos piliečių ir teritorijų, tinkamai informuojant apie esamas priemones ir būdus jomis pasinaudoti.

1.8. EESRK prašo užtikrinti tikrą Pastatų fondo stebėsenos centro ir Energijos nepritekliaus observatorijos sinergiją.

2. Bendrosios pastabos

2.1. EESRK palankiai vertina Europos Komisijos komunikatą „Renovacijos banga Europoje: pastatų ekologizavimas, darbo vietų kūrimas ir gyvenimo gerinimas“. Plačiu mastu vykdoma Europos Sąjungoje esančių pastatų – privačių ir socialinių būstų, viešųjų ir profesinės paskirties statinių – renovacija šiuo metu yra neginčijamai būtina, atsižvelgiant į nepakankamas ilgalaikes struktūrines investicijas šioje srityje ir į neveiklumo padarinius klimatui, aplinkai, ekonomikai ir socialiniams reikalams.

2.2. Komitetas remia šią Komisijos pasiūlytą strategiją, grindžiamą poveikio klimatui neutralumo tikslu, žiediško principais, padedančią siekti darnaus vystymosi tikslų, stiprinti Europos konkurencingumą, užtikrinti kultūros paveldo apsaugą ir, svarbiausia, apsaugoti kiekvieno asmens teisę turėti įperkamą, tinkamą gyventi, prieinamą ir sveiką būstą, kaip nustatyta Europos socialinių teisių ramsčio 19-ajame principu.

2.3. Kadangi būstuose ir kituose pastatuose suvartojama 40 proc. visos ES suvartojamos energijos, renovacijos banga juos turi pasiekti laikantis visapusiško požiūrio, kuriuo užtikrinamos ilgalaikės visuotinės svarbos investicijos, tvari plėtra ir žalioji pertvarka.

2.4. Be to, pandemija parodė, kokia svarbi vieta tenka būstui valdant sveikatos krizę, ir kad būtina persvarstyti, kaip būstai turi būti naudojami, taigi ir projektuojami, atsižvelgiant į izoliacijos apribojimus.

2.5. Visų pirma pandemija išryškino nepriimtinas būstų sveikumo, energijos nepritekliaus ir atsparumo pandemijai sąsajas.

2.6. Taigi pastatų renovacijos bangos strategija yra visapusiškai naudinga („win-win-win“) iniciatyva savo reikšme veiksmingai kovojant su klimato kaita, savo ilgalaikių investicijų apimtimi ir užimtumu, kurią ji gali paskatinti vietoje ir kuris gali aktyviai prisidėti prie ekonomikos gaivinimo, požiūriu, taip pat dėl savo indėlio kovojant su energijos nepriteklumi ir skatinant socialinę sanglaudą bei įtrauktį, nes ja plėtojama įperkamu būstų pasiūla Europos Sąjungos piliečiams.

2.7. Todėl pastatų renovacijos banga turi būti genama nuolatinių ir suartėjančių vėjų bei srovių tiek Europos Sąjungai priimant teisės aktus ir skiriant paramą, tiek valstybėms narėms rengiant daugiamečius investicijų planus. Jie turi būti suprantami ir prieinami, juose turi būti atsižvelgta į subjektų įvairovę ir į jų investavimo principus; tai gali būti Europos namų ūkiai, įsikūrę nuosavybės būstuose ir turintys visiškos arba bendros nuosavybės teises į juos, namų ūkiai, rinkos sąlygomis išnuomojantys vieną ar kelis būstus, konkrečias bendro intereso užduotis vykdančios ir su jomis susijusias viešąsias paslaugas teikiančios socialinio būsto įstaigos, valdžios institucijos ir joms priklausantys viešieji pastatai, saugomi istoriniai pastatai ar įmonės ir jų nekilnojamas turtas. Šiuos potencialius renovacijos „banglentinkus“ reikės įtikinti ilgam laikui investuoti į savo būstus ir kitus pastatus iki 2050 m., pasinaudojant pastatų pobūdį atitinkančiais finansavimo mechanizmais, apimančiais ilgalaikes paskolas arba „žaliąsias paskolas“, valstybės garantijas ir, žinoma, būtinas negrąžinamas subsidijas, visų pirma teikiamas namų ūkiams.

2.8. Pastatų renovacijos bangą pirmiausia turės palaikyti ES industrializacijos judėjimas ir gausėjantys vietos lygmens veiksmai, kuriais siekiama sumažinti renovacijos sąnaudas ir darbų atlikimo trukmę būstuose gyvenantiems namų ūkiams, tuo tikslu procesus užsakant iš išorės ir juos skaitmeninant. Vykstant šiai industrializacijai, turės būti naudojami nauji statybos modeliai, grindžiami pritaikytais techniniais įpareigojimais ir statybos standartais, o visų pirma – ES mastu vykdytina šios naujo sektoriaus ir galimų naujų darbo vietų kūrimo jaunosioms kartoms populiarinimo kampanija – tam tikra „šiluminės renovacijos iki 2050 m. Erasmus programa“, kurią Komitetas ragina įgyvendinti. Ypatingas dėmesys taip pat turi būti skiriamas socialinio dempingo rizikai, neatsiejamai nuo šių užsakomųjų paslaugų ir kitų darbų subrangos modelių.

2.9. Komisija privalo užtikrinti esamų nuostatų konvergenciją, nustatyti peržiūrėtinas nuostatas ir pasiūlyti naujas, taikytinas ne tik valstybėms narėms ir jų ilgalaikio investavimo strategijoms, bet ir namų ūkiams, socialinio būsto nuomotojams, valdžios institucijoms ir įmonėms; visi šie subjektai, kurie remdamiesi savo motyvais priims galutinius sprendimus dėl individualių ilgalaikių investicijų, prisidės prie renovacijos bangos iki 2050 m.

2.10. Ši konvergencija būtina tiek peržiūrint esamas šios srities nuostatas, pavyzdžiui, Pastatų energinio naudingumo direktyvos, viešųjų pirkimų ar taikomų valstybės pagalbos sistemų, visų pirma socialinio būsto srityje, specialaus taikytino PVM tarifo, „žaliųjų“ hipotekos kreditų nuostatas, o taip pat ES ekonomikos gaivinimo plano „NextGenerationEU“ ir 2021–2027 m. sanglaudos politikos nuostatas ir sąlygas, kurios turi būti suprantamos tiksliniams Europos namų ūkiams. Šio ekonomikos gaivinimo plano įgyvendinimas turi būti paspartintas vykdant tikrą konkrečių pasiūlymų ir rekomendacijų politiką bei koordinuojant esamų nacionalinių stebėsenos centrų veiklą.

2.11. EESRK prašo Pastatų fondo stebėsenos centro glaudžiai bendradarbiauti su Energijos nepritekliaus observatorija.

2.12. Komitetas ragina valstybėse narėse įsteigti šiluminės renovacijos bangos propagavimo, diagnostikos ir techninės pagalbos šiluminei renovacijai viešąją tarnybą, visų pirma skirtą namų ūkiams, siekiant išvengti bet kokios piktavališkos nesąžiningos komercinės praktikos renovacijos darbų srityje.

3. Pastabos dėl skatinimo renovuoti pastatus siekiant neutralizuoti poveikį klimatui ir atgaivinti ekonomiką

3.1. Plačiu mastu vykdoma Europos Sąjungoje esančių pastatų – privačių ir socialinių būstų, viešųjų ir profesinės paskirties pastatų – renovacija šiuo metu yra neginčijamai būtina atsižvelgiant į nepakankamas ilgalaikes struktūrinės investicijas šioje srityje ir į padarinius klimatui, aplinkai, ekonomikai ir socialiniams reikalams.

3.2. Komitetas pritaria Komisijos pateiktai klimato kaitos problemos sprendimo analizei, kurioje teigiama, kad reikia pradėti aktyviai veikti būstų ir kitų pastatų renovacijos srityje ir kad COVID-19 krize galima pasinaudoti kaip galimybe persvarstyti pastatų koncepciją, juos perprojektuoti ir modernizuoti, siekiant visapusės naudos aplinkai, visuomenei ir ekonomikai. Iš tikrųjų tai yra unikali galimybė siekti neutralaus poveikio klimatui, ekonomikos atsigavimo ir socialinės sanglaudos.

Komitetas norėtų iškelti renovuotinių pastatų įvairovės klausimą, nes tai yra tiek individualūs namai, tiek dideli daugiabučių namų kompleksai, kurie buvo pastatyti dar sovietiniu laikotarpiu arba tie, kurie yra darbininkų gyvenamuose priemiesčiuose. Šioje didžiulėje pastatų įvairovėje Rytų Europoje esantiems daugiabučių blokams, labai seniems nuvertintiems miestų centrų pastatams, miestų pakraščiuose ar kaimo vietovėse esantiems būstams būtų galima numatyti specifines priemones prioritetine tvarka. Pasenusių pastatų, kurių renovacija reikalinga tiek dėl būtinybės pagerinti gyvenimo sąlygas, tiek dėl techninių patobulinimų, atveju reikia užtikrinti juose gyvenantiems asmenims galimybes gauti finansavimą, nes būtent tai yra pagrindinė kliūtis renovacijai. Be to reikės užtikrinti prieinamumą neįgaliesiems. Europos Sąjunga taip pat turi pasinaudoti šia galimybe veikti plačiu mastu, kad galėtų tinkamos komunikacijos priemonėmis priartėti prie savo piliečių ir jų teritorijų.

3.3. Komitetas remia siūlomą tikslą iki 2030 m. metinį būsto ir kitų pastatų energinės renovacijos rodiklį padidinti bent du kartus, kartu skatinant esminę renovaciją, t. y. 35 mln. vienetų iki 2030 m., bei išlaikant šį rodiklį, kad būtų galima pasiekti tikslą iki 2050 m. užtikrinti neutralų ES poveikį klimatui. Idealiu atveju tikslą padidinti rodiklį du kartus būtų galima viršyti ir siekti jį padidinti tris kartus.

3.4. Komitetas pabrėžia, kad tai plataus užmojo tikslas, kuris turės būti įgyvendintas per 30 metų, kad reikia nuodugniai suderinti esamuose teisės aktuose nustatytas priemones ir mechanizmus, pagal kuriuos teikiama finansinė parama atitinkamiems namų ūkiams, socialinio būsto nuomotojams, valdžios institucijoms ir kitiems susijusių pastatų savininkams, kurie visi yra potencialūs investuotojai ir kuriuos reikia įtikinti imtis ilgalaikių investicijų atsižvelgiant į motyvus ir pajėgumus. Tai rodo dabartiniai valstybių narių ir jų regioninių valdymo institucijų bandymai susieti ekonomikos gaivinimo priemonę „NextGenerationEU“ ir 2021–2027 m. sanglaudos politiką.

4. Pastabos dėl pastatų renovacijos iki 2030 m. ir 2050 m. pagrindinių principų

4.1. Komitetas pritaria, kad būtina patvirtinti visapusią integruotą strategiją, apimančią įvairius subjektus ir grindžiamą septyniais pagrindiniais principais: svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas; įperkamas; priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimas ir atsinaujinančiųjų išteklių energijos integravimas; gyvavimo ciklas ir žiedškumas; aukšti sveikatos ir aplinkos apsaugos standartai; žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos uždavinių sprendimas; ir, galiausiai, pagarba estetikai ir architektūros kokybei.

4.2. Komitetas norėtų pabrėžti, kad labai svarbu, vadovaujantis Europos socialinių teisių ramsčio 19-uoju principu, užtikrinti būstų įperkamumą ir investicijų prieinamumą atitinkamiems namų ūkiams, nesvarbu, ar tai būtų būstuose gyvenantys savininkai, ar nuomininkai, ar prastos būklės bendro nekilnojamojo turto bendrasavininkai, visų pirma tvarkant šilumos izoliaciją ir kovojant su energijos nepriteklumi, taip pat nuomojantiems socialinį būstą, kurio nuomos mokesčio nustatymas yra siejamas su valdžios sektoriaus pareiga užtikrinti finansinį prieinamumą, nustatomą atsižvelgiant į valstybių narių priskirtus konkrečius viešųjų paslaugų teikimo uždavinius.

4.3. EESRK pabrėžia, kad sienų ertmių ir grindų izoliacija yra paprasčiausia ir pigiausia išmetamo CO₂ kiekio mažinimo priemonė. Tačiau ir šios, palyginti pigios priemonės, net jei jos sumažina energijos sąnaudas, yra per brangios daugeliui būsto savininkų. Todėl EESRK ragina nacionalines vyriausybes šioms priemonėms sukurti dotacijų sistemą. Nyderlanduose atlikti skaičiavimai rodo, kad vienam būstui pakanka skirti 2 000 EUR šiems izoliavimo darbams atlikti. Be didžiulio išmetamo CO₂ kiekio sumažinimo, tokia sistema taip pat leidžia sukurti daug darbo vietų statybų sektoriuje, kuris labai nukentėjo nuo COVID-19. Panašiai ir Prancūzijoje, neseniai buvo nustatyta bendra visiems namų ūkiams skirta šiluminės būsto renovacijos išmoka „MaPrimeRenov“.

4.4. Reikėtų taip pat atsižvelgti į EESRK nuomonės „Darbas su asbestu atliekant su energija susijusį renovavimą“ išvadas ir rekomendacijas, kad būtų galima atliekant energinę pastatų renovaciją ir kai tik būtina ir įmanoma skatinti šalinti asbestą⁽¹⁾.

5. Pastabos dėl greitesnės esminės renovacijos pastatams pagerinti

5.1. Komitetas pritaria Komisijos analizės išvadoms, kad iškyla daug kliūčių priimant atskirus sprendimus dėl investavimo ir kad sudėtinga gauti finansavimą, ypač vietos lygmeniu, nes sudėtingos tiek nacionalines, tiek struktūrinių fondų finansavimo sistemos, visų pirma projektų nagrinėjimo etapu, o taip pat turint omenyje paramos išmokėjimo terminus. Siekiant nustatytų tikslų, įskaitant tikslą nuo 2021 m. pradėti įgyvendinti 2021–2027 m. sanglaudos politikos nuostatas, pirmiausia turi būti pašalintas šis sudėtingumas ir kliūtys.

5.2. Komitetas pabrėžia, kad Komisija visas šias kliūtis nustatė per viešą konsultaciją, taip pat atkreipia dėmesį į pateiktus pasiūlymus dėl informavimo gerinimo, didesnio teisinio tikrumo ir didesnių paskatų investuoti, pakankamo ir tikslingo finansavimo, gebėjimo rengti ir įgyvendinti projektus, visapusės ir integruotos renovacijos, ekosistemos pritaikymo prie tvarios renovacijos ir, galiausiai, į pasiūlymą renovacija pasinaudoti kaip priemone kovoti su energijos nepriteklumi ir įgyvendinti specialią ES įperkamo būsto iniciatyvą. Šie pasiūlymai turi būti įgyvendinami vadovaujantis paprastumo principu, iš anksto derinant valdžios institucijų sutelkiamą papildomą finansavimą ir taikant proporcingas valstybės pagalbos kontrolės priemones.

5.3. Komitetas remia Komisijos pasiūlymą, kad Europos pastatų stebėsenos centras taptų centrine Europos duomenų apie pastatų energinį naudingumą saugykla ir prisidėtų prie paskatų kūrimo šioje srityje. Šis stebėsenos centras turės dirbti kartu su Energijos nepritekliaus observatorija, kuri šiuo tikslu turėtų būti skatinama veikti aktyviau.

5.4. Komitetas pripažįsta, kad dabartinė padėtis yra išskirtinė, nes ES lėšos šiluminei renovacijai gali būti telkiamos tiek pagal ekonomikos gaivinimo priemonę „NextGenerationEU“, tiek pagal 2021–2027 m. sanglaudos politiką. Yra ne mažiau kaip 13 priemonių, kuriomis galima prisidėti prie bendro šiluminės renovacijos finansavimo, skiriant negražinamas išmokas arba valstybės garantuojamas ilgalaikes paskolas su lengvatinėmis palūkanų norma.

5.5. Komitetas mano, kad ši išskirtinė padėtis turi paskatinti Europos Sąjungą ne tik nustatyti kiekybinius renovacijos tikslus, bet ir paremti valstybių narių veiksmus ir jų metines investavimo į šiluminę renovaciją programas, taip pat užtikrinti kasmetinį šių programų vertinimą per Europos semestrą, šalia ekonomikos valdymo ir valdymo pagal atvirąjį koordinavimo metodą pradėdant taikyti ir „žaliąjį valdymą“.

⁽¹⁾ OL C 240, 2019 7 16, p. 15.

5.6. Komitetas mano, kad šia unikalia padėtimi taip pat reikia pasinaudoti kovojant su energijos nepriteklumi ir pirmenybės tvarka skirti finansavimą šio nepritekliaus šalinimui. Reikia padėti vykdyti uždavinius ES energijos nepritekliaus observatorijai, kuri turėtų vadovauti valstybių narių energijos nepritekliaus observatorijų tinklui.

5.7. Tačiau Komitetas nori atkreipti Komisijos dėmesį į tai, kad potencialiems investuotojams, visų pirma namų ūkiams ir socialinių būstų nuomotojams, sudėtinga derinti ir susieti šiuos įvairius finansavimo kanalus dėl skirtingo reglamentavimo, skirtingų reikalavimų finansavimui gauti ir kontrolės būdų. Atsižvelgiant į iki 2050 m. siektinus tikslus, reikėtų šias priemones suvienodinti, kad jos būtų suprantamesnės ir prieinamesnės namų ūkiams ir tikslinėms valdžios institucijoms.

5.8. Atsižvelgdamas į investavimo trukmę ir į 2050 m. tikslą ir siekiant supaprastinimo ir aiškumo susijusiems ES namų ūkiams, Komitetas siūlo Komisijai išnagrinėti galimybę įsteigti Europos investicijų banko (EIB) finansuojamą specialų investicijų fondą, kuris užtikrintų techninę pagalbą, esamų priemonių derinimą ir veiksmų tęstinumą iki 2050 m.

5.9. Komitetas remia Komisijos ketinimą atitinkamai peržiūrėti valstybės pagalbos investicijoms į šiluminę renovaciją sistemas. Šios valstybės pagalbos šiluminei renovacijai sistemos turi būti supaprastintos, kad netaptų kliūtimi priimti būtinus sprendimus dėl investavimo. Komitetas taip pat palankiai vertina Komisijos sprendimą 2021 m. atlikti Komisijos sprendimo 2012/21/ES⁽²⁾ dėl valstybės pagalbos kompensacijos už viešąją paslaugą forma vertinimą. Pagalba socialinių būstų šiluminei renovacijai iš tikrųjų yra susijusi su šia sistema, taikoma vykdant įsipareigojimą teikti viešąją paslaugą.

5.10. Komitetas remia Komisijos pasiūlymą paskelbti ES įperkamo būsto iniciatyvą, pagal kurią būtų finansuojami 100 novatoriškų ir įtraukių pavyzdinių projektų, orientuotų į visapusišką socialinių būstų kvartalų renovaciją, kurie taptų pavyzdžiu plataus masto renovacijai Europos Sąjungoje. Atsižvelgiant į socialinių būstų nuomotojų, kaip visuotinės ekonominės svarbos paslaugų teikėjų, pajėgumą investuoti gaunant EIB paramą, masinė pastatų renovacija ir šios veiklos industrializavimas tampa galimybe ne tik kurti darbo vietas vietos lygmeniu, bet ir sumažinti kitų būstų ir viešųjų pastatų renovacijos sąnaudas, nes būtų sukurtos naujos vietinės pramonės grandinės.

5.11. Komitetas siūlo Komisijai, remiantis priemone ELENA įgyvendinimo patirtimi ir pasinaudojant EIB parama, paraginti valstybes nares organizuoti viešąsias techninės pagalbos šiluminei renovacijai paslaugas, visų pirma skirtas suinteresuotiems namų ūkiams, siekiant išvengti tam tikrose valstybėse narėse jau stebimos piktnaudžiaujamosios rinkodaros ir sukčiavimo atvejų atliekant šiluminės renovacijos darbus.

5.12. Komitetas visiškai pritaria Komisijos Pirmininkės U. von der Leyen pranešime apie Sąjungos padėtį paskelbtai ir komunikate išplėtotai naujojo europinio bauhauso iniciatyvai, kuria siekiama sutelkti įvairių sričių specialistus, kad jie aptartų, kokie pastatai turi būti ateityje, ir atnaujintų būsimą tvaraus gyvenimo būdo koncepciją. Komitetas ragina visas suinteresuotuosius subjektus dalyvauti Komisijos pradedamose viešose konsultacijose.

Bruselis, 2021 m. vasario 24 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkė
Christa SCHWENG*

⁽²⁾ 2011 m. gruodžio 20 d. Komisijos sprendimas 2012/21/ES dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 106 straipsnio 2 dalies taikymo valstybės pagalbai, kompensacijos už viešąją paslaugą forma skiriamai tam tikroms įmonėms, kurioms pavesta teikti visuotinės ekonominės svarbos paslaugas (OL L 7, 2012 1 11, p. 3).